

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/174016,Komunikat-prasowy-IPN-badanie-opinii-publicznej-na-temat-demontazu-komunistyczny.html>
17.04.2024, 04:30

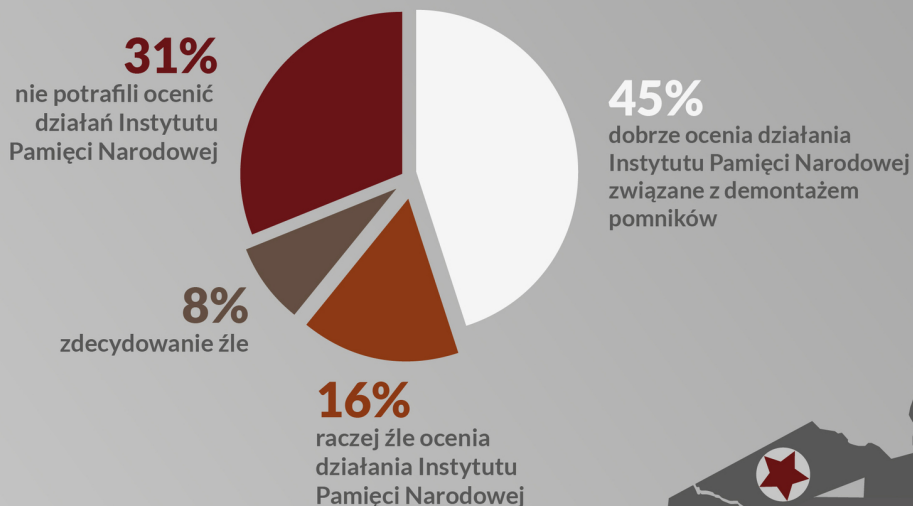
Komunikat prasowy IPN - badanie opinii publicznej na temat demontażu komunistycznych obiektów propagandowych poświęconych Armii Czerwonej w Polsce

49% respondentów pozytywnie odbiera proces dekomunizacji w Polsce a 43% uważa działania Instytutu Pamięci Narodowej w tym zakresie za właściwe. Od początku marca do połowy listopada 2022 r. na terenie Polski zdemontowano już 25 z 60 komunistycznych obiektów propagandowych. Działania Instytutu Pamięci Narodowej spotkały się z pozytywnym oddźwiękiem społecznym co potwierdza raport Kantar Public zrealizowany na zlecenie IPN.

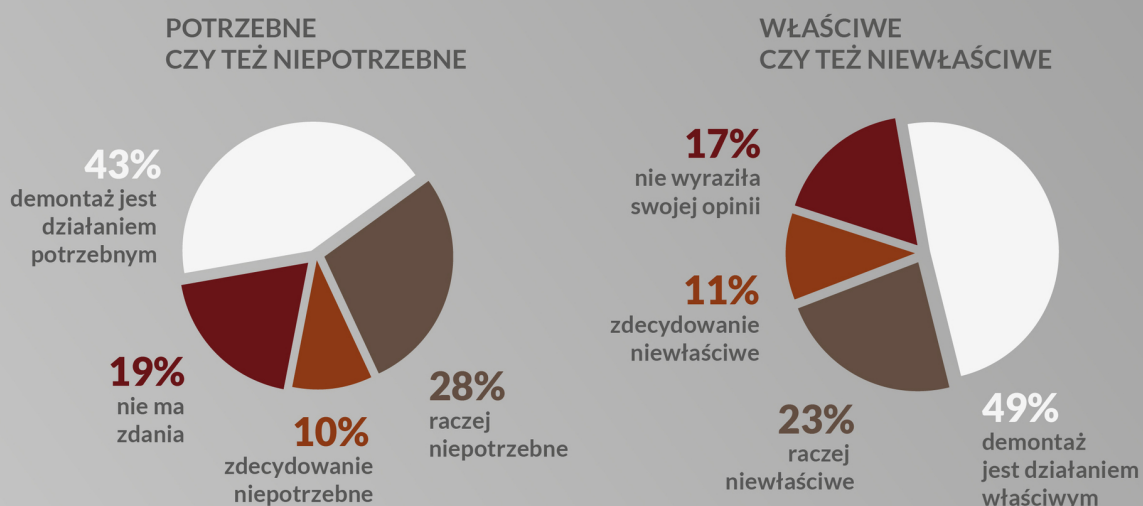
OCENA DZIAŁALNOŚCI

Instytutu Pamięi Narodowej

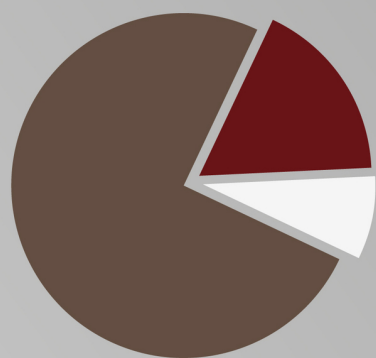
OCENA DEMONTAŻU

pomników poświęconych Armii Czerwonej

DEMONTAŻ POMNIKÓW

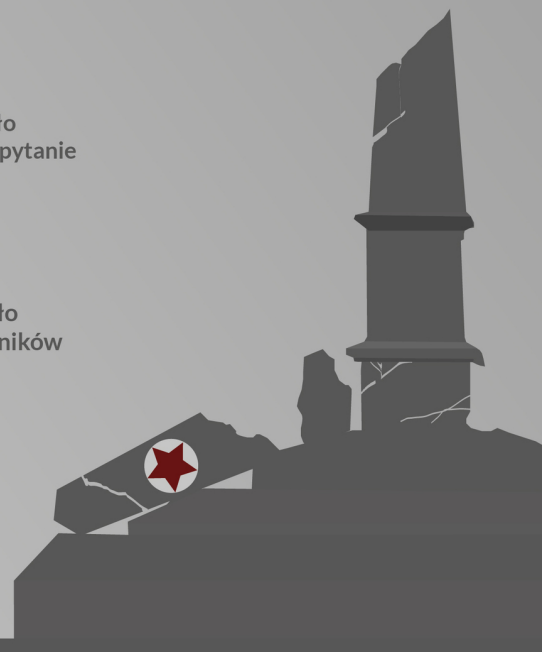
poświęconych Armii Czerwonej w okolicy miejsca zamieszkania badanych

75%
nie ma informacji na temat
demontowania pomników
lub innych miejsc poświęconych
Armii Czerwonej w ich okolicy

17%
Polaków nie potrafiło
odpowiedzieć na to pytanie

8%
badanych wiedziało
o demontażu pomników
w swojej okolicy

Na masową skalę tzw. „pomniki wdzięczności” Armii Czerwonej zaczęto budować w Polsce już w 1945 r. W tym zakresie dużą aktywność wykazywali komunistyczni działacze partyjni, dowódcy wojskowi i rozmaite instytucje propagandowe, w rodzaju Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Do wzniesienia wielu z nich przyczyniły się stacjonujące na ziemiach polskich jednostki Armii Czerwonej a później Armii Radzieckiej. Wiele monumentów usytuowano w taki sposób, aby stały się one istotnymi i trwałymi narzędziami komunistycznej propagandy (np. pomnik Włodzimierza Lenina w Nowej Hucie, stojący w latach 1973–1989).

Komuniści za pomocą monumentów poświęconych Armii Czerwonej zakłamywali historię stosunków polsko-sowieckich. Z powodu cenzury rolę wojsk sowieckich na ziemiach polskich w latach 1944–1945 przedstawiano wyłącznie jako wyzwoleńców. Nie można było wspominać o napaści Związku Sowieckiego na Polskę 17 września 1939 r., sowieckiej okupacji wschodnich ziem II Rzeczypospolitej w latach 1939–1941, zbrodni katyńskiej, deportacjach Polaków w głąb ZSRS, masowych gwałtach dokonywanych podczas wojny przez czerwonarmistów.

Te obiekty stanowią symbol systemu, który ręką w rękę z Adolfem Hitlerem rozpoczął II wojnę światową, a więc najtragiczniejszy konflikt w historii świata. Symbol systemu, który po 1945 r. zwasalizował i skolonizował połowę Europy na kolejne 45 lat.

Rozpad Związku Sowieckiego w 1990 r. i podjęte działania w kolejnych latach przez

środowiska solidarnościowe i patriotyczne spowodowały, że pewna część komunistycznych obiektów propagandowych została usunięta z przestrzeni publicznej w Polsce. Jednak brak odpowiednich regulacji prawnych spowodował, że wiele „pomników wdzięczności” przetrwało do dzisiaj fałszując przekaz historyczny.

Dopiero uchwalona ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. *o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki* regulowała wspomnianą kwestię. **W opinii Instytutu Pamięci Narodowej obligatoryjnie powinny ulec usunięciu** komunistyczne obiekty propagandowe poświęcone Armii Czerwonej tzw. pomniki wdzięczności, braterstwa, partyzantów sowieckich, pomniki poświęcone działaczom Polskiej Partii Robotniczej, Gwardii Ludowej/Armii Ludowej, Komunistycznej Partii Polski, funkcjonariuszom Polski Ludowej lub działaczom komunistycznym z innych państw. Ponadto pomniki poświęcone zwalczaniu Polskiego Podziemia Niepodległościowego po 1944 r. przez instytucje Polski Ludowej i ZSRS lub upamiętniające budowę obiektów z okazji rocznicy powstania PRL. Przez słowo pomnik należy rozumieć także: kopce, obeliski, kolumny, rzeźby, posągi, popiersia, kamienie pamiątkowe, płyty i tablice pamiątkowe, napisy i znaki.

Warto podkreślić, że ustawa nie ma zastosowania wobec pomników:

- niewystawionych na widok publiczny;
- znajdujących się na terenie cmentarzy albo innych miejsc spoczynku; wystawionych na widok publiczny w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej, naukowej lub o podobnym charakterze, w celu innym niż propagowanie ustroju totalitarnego;
- wpisanych – samodzielnie albo jako część większej całości – do rejestru zabytków.

Przyjęta ustawa nakładała na władze samorządowe obowiązek usunięcia z przestrzeni publicznej nazw i wszelkich symboli propagujących komunizm do 31 marca 2018 r. W sytuacji, gdy samorząd nie chciał podjąć takiej decyzji, sprawę mógł przejąć wojewoda i wydać zarządzenie zastępcze. Ustawa przyznała IPN funkcję ekspercką – doradczą wobec organów administracji samorządowej i wojewódzkiej (m.in. opiniowanie decyzji o usunięciu pomników niezgodnych z ustawą). Jednak dopiero zbrojna napaść Federacji Rosyjskiej na Ukrainę i odwołanie się rządzących w Rosji do najgorszych tradycji Związku Sowieckiego przyspieszyły proces dekomunizacji w Polsce oraz w niektórych państwach Europy Środkowo – Wschodniej.

Po apelu Prezesa IPN dr Karola Nawrockiego, z 4 marca 2022 r., z pozostałych w Polsce 60 komunistycznych obiektów propagandowych do połowy listopada zdemontowano 25, a usunięcia kolejnych są w planach. Należy podkreślić, że demontaż komunistycznych obiektów propagandowych spotkał się z pozytywną oceną Polaków. Przeprowadzone **na początku listopada 2022 r. badania Kantar Public, na zlecenie IPN potwierdzają,**

że demontaż komunistycznych obiektów propagandowych w odczuciu społecznym jest działaniem właściwym (49% Polaków tak uważa). Za zdecydowanie niewłaściwe uważa go jedynie 11% badanych. Potrzebę takich działań widzi 43% badanych, jedynie 10% z nich uważa to za zdecydowanie niepotrzebne. **Z kolei blisko połowa badanych - 45%, dobrze ocenia działania Instytutu Pamięci Narodowej związane z demontażem komunistycznych obiektów propagandowych lub innych miejsc poświęconych Armii Czerwonej, które są na terenie Polski.** Jedynie 8% badanych zdecydowanie źle oceniło działania IPN.

Badanie opinii społecznej oraz oddźwięk jaki obserwujemy w mediach potwierdzają, że dekomunizacja przestrzeni publicznej w Polsce są odbierane pozytywnie. Lata zaniedbań doprowadziły do tego, że te obiekty nadal funkcjonują w naszym otoczeniu. Zachęcamy władze lokalne do podejmowania działań w celu ich usunięcia. Instytut Pamięci Narodowej wspiera te działania, zgodnie z ustawą z dnia 1 kwietnia 2016 r. Pragniemy przypomnieć, że przedmiotem ustawy są również inne obiekty propagandowe, tj. wspomniane wcześniej kopce, kolumny, rzeźby, posągi, popiersia, kamienie pamiątkowe, płyty i tablice pamiątkowe, napisy i znaki

Działania IPN w zakresie dekomunizacji nie są odosobnione i zapoczątkowały podobne inicjatywy w innych krajach. Po napaści Rosji na Ukrainę wiele państw, zwłaszcza kraje bałtyckie, zdecydowało, że sprawę demontażu tzw. pomników wdzięczności należy doprowadzić do końca. **Rząd w Estonii** zapowiedział, że zostanie usuniętych aż **400 pomników**. Natomiast **rząd łotewski** w lipcu 2022 r. wydał pozwolenie na usunięcie **69 pomników** i tablic pamiątkowych, gloryfikujących Armię Czerwoną. Podobne działania podjęła również Litwa, która obecnie usuwa pomniki sowieckie.

► [Oświadczenie Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie dekomunizacji przestrzeni publicznej](#)

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy IPN - Dyrektor Biura: dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

rzecznik@ipn.gov.pl

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**